

Izložba *Velikanke – znane i neznane*  
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu  
8. – 31. ožujka 2023.  
Izvještaj

Od 8. do 31. ožujka 2023. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu bila je postavljena izložba *Velikanke – znane i neznane*. Autorica koncepta izložbe bila je Maja Priselac, a autorice izložbe i tekstova Irena Galić Bešker, Tamara Ilić Olujić, Sonja Martinović, Tatjana Mihalić, Maja Priselac i Dobrila Zvonarek. Kustosica izložbe bila je Tamara Ilić Olujić. Izložba se održala uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Izložba je predstavila osam hrvatskih žena, *velikanki*, književnice Mariju Jurić Zagorku, Ivanu Brlić-Mažuranić, Vesnu Parun, Blanku Chudoba, likovne umjetnice Vjeru Bojničić, Anku Krizmanić te skladateljice Fani Daubachy Brlić i Ivanu Lang. O njihovim životima i djelima postavljeni su panoi, murali, izložena je građa iz fonda Grafičke zbirke, Zbirke rukopisa i starih knjiga, Zbirke muzikalija i audiomaterijala te općeg fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Mural *Grička vještica* naslikale su Anamarija Kvas (autorica) i Manuela Košević, a mural koji je bio inspiriran pjesmom *Koralj vraćen moru* Vesne Parun, Nika Vrbica (autorica), Anđela Majica, Ena Antunović i Marta Dijak. U sklopu izložbe mogla se je pogledati i virtualna izložba o Ivani Lang te video koji je prikazivao trideset drvoreza plesa njemačke plesačice i koreografkinje Gertrud Leistikow iz grafičke mape Anke Krizmanić.

Ovom izložbom obilježene su i neke obljetnice: prošlo je sto i pedeset godina od rođenja Marije Jurić Zagorke, osamdeset i pet godina od smrti Ivane Brlić-Mažuranić, sto i četrdeset godina od rođenja i šezdeset od smrti Vjere Bojničić te sto i četrdeset godina od rođenja Fani Daubachy Brlić. Ovo je bila prilika i za prisjećanje na obljetnice koje su bile obilježene 2022. godine, a to su sto godina od rođenja Vesne Parun te sto i deset godina od rođenja Ivane Lang.

Postavljanjem izložbe *Velikanke – znane i neznane* na Međunarodni dan žena, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu započela je cjelogodišnju manifestaciju *Žene u NSK*. Na ovaj način Nacionalna i sveučilišna knjižnica željela je u 2023. godini afirmirati postignuća žena u znanosti i kulturi.

Postavljeni panoi posjetiteljima su omogućili upoznavanje sa životom i djelovanjem ovih osam Hrvatica:

Fani Daubachy Brlić (1830 – 1883), bila je slikarica te je slikanje učila kod Thuguta Heinricha i Dragutina Starka. Pretežno je radila crteže i akvarele, a teme su joj bile portreti, krajolici, cvijeće i figure.

Književnica i novinarka Marija Jurić Zagorka (1873 – 1957), najpoznatija je kao autorica povijesnih romana *Grička vještica*, *Kći Lotrščaka*, *Gordana*, *Kamen na cesti* i *Kraljica Hrvatâ*. Zagorka je napisala i prvi hrvatski kriminalistički roman *Kneginja iz Petrinjske ulice* koji je bio objavljen 1910. godine. Autorica je i drama *Kalista i Doroteja*, *Filip Košenski* te Evica Gubčeva. Nadalje napisala je sljedeće romane: *Roblje*, *Vladko Šaretić*, *Republikanci*, *Crveni ocean*, *Tozuki*, *Kaptolski antikrist*, *Modri đavo*, *Plameni inkvizitori*, *Krijeposni griješnici*, *Vitez slavonske ravni*, *Mala revolucionarka*, *Pustolovine novorođenog Petrice Kerempuha*, *Jadranka* i *Nevina u ludnici*. Također je 1925. godine pokrenula prvi hrvatski ženski časopis *Ženski list*, a 1939. godine pokrenula je i uređivala časopis *Hrvatica: časopis za ženu i dom*.

Književnica, »hrvatski Andersen« Ivana Brlić-Mažuranić (1874 – 1938), prvi roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* objavila je 1913. godine. U zbirci od osam bajki *Priče iz davnine* u središtu se nalaze likovi koje je Brlić-Mažuranić preuzela iz slavenske mitologije. Četiri puta je bila nominirana za Nobelovu nagradu. Godine 1937. bila je kao prva žena izabrana za dopisnu članicu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Vjera Bojničić (1883 – 1963), bila je slikarica i grafičarka. Slikarstvo je studirala na Kunstschule für Frauen u Beču, a grafiku u privatnoj školi Tomislava Krizmana. Afirmirala se je kao grafičarka.

Književnica Blanka Chudoba (1896 – 1989), pisala je osim dramskih tekstova, libreta za operete i igrokaza za djecu te tekstove za šansone i zabavne pjesme. Autorica je teksta poznate pjesme *Ta tvoja ruka mala* koju je izvodio Ivo Robić.

Slikarica i grafičarka Anka Krizmanić (1896 – 1987), učila je slikanje u privatnoj školi Tomislava Krizmana i u Umjetničko-obrtnoj školi u Dresdenu. Česta tema njezinih crteža bilo je ljudsko tijelo u pokretu. Radila je kao crtačica na Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

Ivana Lang (1912 – 1982), bila je skladateljica, pijanistica i pedagoginja. Skladala je sto i deset djela, među kojima su najbrojnije klavirske skladbe i solo popijevke koje je skladala na tekstove hrvatskih pjesnikinja i pjesnika ili narodnih pjesama.

Pjesnikinja i prevoditeljica Vesna Parun (1922 – 2010), najprevođenija je hrvatska pjesnikinja. Prvu zbirku pjesama *Zore i vihori* objavila je 1947. godine. Uslijedile su zbirke *Crna maslina*, *Ropstvo*, *Pusti da otpočinem*, *Ti i nikad*, *Vidrama vjerna*, *Koralj vraćen moru*, *Vjetar Trakije*, *Apokaliptičke basne*, *Salto mortale*, *Tronožac koji hoda*, *Smijeh od smrti jači*, *Pelin basne*, *Đoko i Đokonda: poetsko-satirični kontrapunkt*, *Bubnjevi umjesto srca* i dr. Pisala je i za djecu te je prevodila s bugarskog, francuskog, njemačkog i slovenskog jezika.

Iz ovih osnovnih podataka može se vidjeti kako su na izložbi bile predstavljene iznimne i talentirane žene koje su obogatile hrvatsku kulturu i umjetnost. Svakako je vrijedilo podsjetiti hrvatsku javnost na njihovo djelovanje i njihov doprinos književnosti, glazbi i likovnoj umjetnosti.

Manifestacija *Žene u NSK*, koja je započela otvaranjem izložbe *Velikanke – znane i neznane* na Međunarodni dan žena, 8. ožujka 2023. godine, hvale vrijedan je projekt Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu zahvaljujući kojem su žene i njihova postignuća u središtu zbivanja čitave godine.

Ivana Skuhala Karasman

